

GMPI Verslag Gender, Vrede & Veiligheid

"It's not the women there is something wrong with. It's the system."

Op 30 oktober 2014, exact 14 jaar na de adoptie van VN Veiligheidsraad Resolutie 1325 (VNVRR1325) welke de toon heeft gezet voor de wereldwijde Vrouwen, Vrede & Veiligheidsagenda, konden verschillende Tweede Kamerleden zich in de materie verdiepen door middel van de sessie *"A gender perspective in 21st century security threats: what can the West do?"*, georganiseerd in het kader van het Gender MeerPartijen Initiatief (GMPI). D66 Tweede Kamerlid **Sjoerd Sjoerdsma** zat de zitting voor.

Twee vrouwen met grote staat van dienst hielden een interessant betoog met *food for thought*. Het spits werd afgebeten door **Anja Ebnöther** van DCAF, het Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces. Als Plaatsvervangend Directeur en Hoofd van de Afdeling Operaties III is zij verantwoordelijk voor DCAF's Afrika programma en de Gender en Security programma's.

Als eerste benadrukte Ebnöther dat vrouwen in (post)conflict niet alleen als slachtoffers gezien moeten worden, maar ook als actoren. Zowel in de positieve zin, als in de negatieve zin. Hun perspectief is noodzakelijk voor de veiligheid van individuen en de natie. Zij onderschrijft het belang om de geleverde diensten van een land – zoals bijvoorbeeld de veiligheidssector met de soldaat en politiemann/vrouw, en het parlement – te bekijken vanuit een genderperspectief én de vraag: *"wat zit er voor mij in?"* Er moet een platform voor dialoog worden georganiseerd om een ieder te kunnen betrekken. Ze benadrukt specifiek dat ze niet over getallen praten – hoewel ze aangeeft dat het belangrijk is dat er een afspiegeling van de samenleving de diensten zoals veiligheidssector en Parlement leveren – zodat huidige posities niet bedreigd worden. Zoals ze aangeeft: *"als er iets in zit voor iedereen, dan is de politieke wil aanwezig om structuren te verbeteren"*.

Om veiligheid voor de bevolking te kunnen garanderen, is het essentieel dat **de veiligheidssector** inspeelt op de behoeften van en vragen uit de samenleving. En deze wordt onder andere gevormd door gender; mannen en vrouwen hebben op verschillende manieren contact met de instanties en hebben andere behoeftes. Een gender-responsieve veiligheidssector opereert zonder discriminatie en met respect voor mensenrechten; en legt zodoende verantwoording af aan ál haar burgers. Hoewel het belangrijk is om het over gender te hebben, geeft Ebnöther aan dat het in deze context ook belangrijk is om het over vrouwen te hebben, omdat vrouwen disproportioneel onder-gerepresenteerd zijn in deze sector. Daarbij: als je meer vrouwen in de veiligheidssectoren van de landen waar je intervenieert wilt zien, dan is het belangrijk dat jouw eigen land ook meer vrouwen aanneemt in de veiligheidsdiensten. En dat is naast het geven van het goede voorbeeld ook nog eens heel effectief. Een gemixt contingent wordt namelijk eerder vertrouwd door de bevolking en legt makkelijker contact, kan meer taken ondernemen (huisonderzoek en fouilleren), en kan beter vrouwen ondersteunen die niet met een man kunnen/willen praten over hun problemen.

In relatie tot bovenstaande, onderstreept Ebnöther het belang van **het parlement** en deelt een ervaring uit Mali. In het onlangs aangestelde parlement zitten 15 vrouwen, waarvan 14 nieuw met weinig kennis van wat het betekent om volksvertegenwoordiger te zijn. In de Defensie en Buitenlandse Zaken Commissie van Mali zit welgeteld één vrouw. Eén van de rollen van het parlement is als een forum gender-issues te adresseren en ervoor zorg te dragen dat vrouwen kunnen participeren in vredesprocessen en initiatieven ter herziening van

de veiligheidssector. Zij roept het Nederlandse parlement op hun controlerende en proactieve rol voor gender, vrede en veiligheid te versterken, en geeft hiertoe enkele ideeën.

- Betrek een groot scala van actoren in het maatschappelijk middenveld, en wees creatief en ambitieus. Garandeer bij een Algemeen Overleg over Mali input van Malinese vrouwen en het maatschappelijk middenveld;
- Creëer platformen om vrouwen –vanuit parlement en maatschappelijk middenveld- middels capaciteit en informatievoorziening zeggenschap in hun nationale veiligheidsbeleid te garanderen;
- Monitor hoe Nederland gender integreert in haar werkzaamheden en adresseer dit in parlement (*“have your own house in order”*) en gebruik internationale wetgeving. Gerelateerd hieraan, pleit voor een gender-budgetanalyse voor internationale samenwerking, incl. investeringen in veiligheid;
- Maak gebruik van en institutionaliseer de kennis van mensen in het veld (bijvoorbeeld op missies) om beleid, training en implementatie te verbeteren. Let er specifiek op dat de posities van gender adviseurs niet ondersneeuwen door andere verantwoordelijkheden;
- In het kader van 15 jaar VNVR 1325: dit biedt een mooie kans om te reflecteren op behaalde resultaten en gaten in implementatie. Vraag om goede aanbevelingen en commitments van de overheid voor mainstreaming van gender in het veiligheidsbeleid.
- En in het kader van post-2015 en de 20-jarige viering van de Beijing Declaratie; benadruk het belang van Gender, Vrede & Veiligheid in het behalen van ontwikkelingsdoelen: een gender-responsief intern veiligheidsbeleid is essentieel voor vrouwen om zich te kunnen ontwikkelen en te kunnen participeren in de economische sector.

Na Ebnöther was het woord aan **Mari Skåre**, voormalig NAVO Speciaal Vertegenwoordiger voor Vrouwen, Vrede & Veiligheid en huidig senior beleidsadviseur Afrika bij het Noorse Ministerie van Buitenlandse Zaken. Zij gaf aan dat Nederland leiderschap heeft getoond en haar heeft ondersteund in haar taak. Ze onderstreept het belang van politieke commitment en heeft verandering hierin gezien bij de NAVO. Haar opvolger wordt bijvoorbeeld gefinancierd vanuit het NAVO-budget en niet door een lidstaat.

Skåre onderschrijft het punt gemaakt door Ebnöther; vrouwen zijn niet alleen slachtoffers door conflict, maar ze zijn ook participant in het conflict. Echter, het conflict heeft een andere impact op mannen en vrouwen, en vaak is de impact op vrouwen heftiger. Voor staten en instanties om veiligheid voor allen te garanderen – hun primaire verantwoordelijkheid – is het noodzakelijk om de gender dimensie te begrijpen en een gender-responsieve veiligheidssector op te zetten. Staten moeten overtreders verantwoordelijk houden voor hun daden, en straffeloosheid uitbannen. Staten die het niet belangrijk vinden om in genderrechtvaardigheid te investeren, zouden zich moeten gaan schamen.

Ze geeft aan dat de VNVR 1325 agenda vaak als militaire operatie wordt gezien, maar benadrukt dat het een politieke agenda is. Politieke commitment is onderliggend aan gezamenlijk werken aan gemeenschappelijke veiligheid. Een onderdeel van deze gezamenlijke veiligheid is het NAVO actieplan voor VNVR 1325, in September 2014 besproken in Wales tijdens de NAVO-top. Dit actieplan overstijgt de NAVO-landen, en geldt ook voor de Euro-Atlantic Partnership Council (EAPC) landen die geen NAVO-lid zijn. Daarnaast hebben ook landen zoals Jordanië, Japan, Afghanistan en Australia die geen NAVO- dan wel EAPC lid zijn, zich aangesloten bij dit actieplan. Dit is één van de bijzonderheden van dit actieplan; het overstijgt de NAVO.

Er zijn goede stappen gezet in de afgelopen jaren op het gebied van Gender/Vrouwen, Vrede & Veiligheid. Echter, er zijn nog verscheidene uitdagingen die moeten worden aangegaan om Gender, Vrede & Veiligheid geïntegreerd en vast onderdeel te maken van de dagelijkse discussie. Er is een verandering in mind set nodig, en dat kan niet zonder dat leiderschap het voortouw neemt en er wordt geïnvesteerd in het creëren van een inclusief perspectief.

- Leiderschap en politieke commitment vanuit de NAVO – en druk vanuit de lidstaten - is onontbeerlijk; een speciale afgezant kan op hoog niveau focus aangeven en druk uitoefenen, maar er zit een grens aan het kunnen: *“there is only so much you can do”*;
- Daarnaast – en dat gaat hand in hand met leiderschap – is het essentieel dat er wordt geïnvesteerd in trainingen en bewustwording over de Vrouwen, Vrede & Veiligheidsagenda;
- De rol van het maatschappelijk middenveld is belangrijk bij de uitvoering van en toezicht op het actieplan;
- Skåre: *“It’s not the women there is something wrong with. It’s the system.”*

Na deze inhoudelijke introductie was het woord aan de aanwezige Kamerleden. **Agnes Mulder** van het CDA – commissielid van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en plv. lid Buitenlandse Zaken – bedankte de twee sprekers voor hun inhoudelijke bijdrage. Om een wezenlijke bijdrage te kunnen leveren, vroeg ze zich af welke vragen er gesteld moeten worden om het geïdentificeerde gat tussen beleid en uitvoering te adresseren. De beide sprekers gaven aan dat het, ook of juist voor deze agenda, van belang is om heel duidelijk te plannen, en gericht te zijn op de resultaten die je wilt behalen. Welke doelstellingen worden gesteld? Het is zodoende noodzakelijk om een strategische visie te formuleren en inspanningen zichtbaar te maken, zodat er makkelijker verbeteringen in de praktijk kunnen worden gerealiseerd én gemonitord.

Daarna was het woord aan **Harry van Bommel van de SP** – commissielid van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, van Buitenlandse Zaken, en lid Delegatie Tweede Kamer naar de NAVO-assembly. Hij benadrukte het belang van Vrouwen, Vrede & Veiligheid en was ervan overtuigd dat iedereen zich wel bewust is van de prioriteiten en het belang van een gender-perspectief voor veiligheid. Juist om die prioriteiten en het belang goed te kunnen waarborgen, vraagt hij zich af welke instrumenten ter implementatie zij tot beschikking hebben. Skåre geeft aan dat VNVR 1325 een politiek instrument is. Als ‘Friend of 1325 van de NAVO’ is het belangrijk om staten ter verantwoording te roepen en rapportage en informatie op te vragen, om te blijven benadrukken dat het een belangrijke agenda is.

Na Harry van Bommel was het de beurt aan **Wassila Hachchi van D66** – commissielid van Defensie, plv. lid van Buitenlandse Zaken, plv. lid Delegatie Tweede Kamer naar de NAVO-assembly, die vanuit haar achtergrond en commissie geïnteresseerd was in concrete voorstellen betreffende gender in de Mali missie, die op 11 november in een Algemeen Overleg wordt bediscussieerd. Het belang van het integreren van vrouwen in de strijdkrachten wordt onderstreept, en de noodzaak van het geven van trainingen. Er wordt voorzichtigheid gemaand bij de opstelling van de Malinese overheid die aangeeft dat zij slechts materialen nodig hebben. Ebnöther benadrukt echter dat het parlement uit 15 vrouwen bestaat, en dat in de Defensiecommissie van Mali slechts 1 vrouw zitting heeft.

Als laatste is het de beurt aan **Ingrid de Caluwe van de VVD** – commissielid van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, en plv. lid van Defensie en Buitenlandse Zaken. Zij geeft aan dat de Tweede Kamer over veel zaken anders denkt, maar niet over de focus op gender. Zij vraagt zich af of er initiatieven zijn van andere parlementen waar ze de krachten mee kunnen bundelen. Er wordt aangegeven dat er hiaten zijn, maar dat er wel NAVO parlementaire groepen zijn waar aansluiting mee gezocht kan worden. Het wordt aangeraden dit inderdaad, op een strategische wijze, te gaan doen.

Op de laatste vraag van Wassila Hachchi, of de Speciaal Vertegenwoordiger voor Vrouwen, Vrede en Veiligheid van de NAVO niet beter een man kan zijn, antwoordt Skåre: *“Of course it can be done by a man. But they wanted the best”*.

